

به نام خدا

جلسه سوم درس کلیات حقوق

رشته حسابداری

فصل دوم

مباحثی از حقوق مدنی (قراردادها)

الف) تعریف قرارداد: به موجب ماده ۱۸۳ قانون مدنی: "عقد عبارتست از این که یک یا چند نفر در برابر یک یا چند نفر دیگر تعهد بر امری نمایند و مورد قبول آن ها باشد." معامله، قرارداد، عقد، توافق و تعهد در معنای عام شبیه به یکدیگرند.

می توان گفت قرارداد همکاری متقابل دو یا چند اراده است که باعث ایجاد یک ماهیت حقوقی می شود. وقتی دو اراده بر سر یک موضوع به توافق می رسند نتیجه این توافق ایجاد تعهد برای دو طرف است و در واقع یک ماهیت حقوقی (قرارداد) ایجاد می شود.

ب) انواع قرارداد: قراردادها را از جهات مختلفی می توان طبقه بندی نمود. به موجب ماده ۱۸۴ ق.م.: "عقود و معاملات به اقسام ذیل تقسیم می شوند: لازم، جائز، منجز و معلق." مهم ترین این تقسیم بندی ها، تقسیم به عقود معین و نامعین و دیگری عقود لازم و جائز است که در ادامه به آن ها می پردازیم:

۱) عقود معین: قراردادهایی هستند که در قانون نام و مشخصات مخصوصی دارند و شرایط آن ها نیز ذکر شده است. از جمله عقود معین: بیع، اجاره، رهن، مضاربه، وکالت، کفالت، صلح و قرض را می توان نام برد که در مواد مختلف قانون مدنی شرایط آن ها جداگانه آمده است.

۲) **عقود نامعین:** هر قرارداد و توافقی که نام و عنوان خاصی در قانون نداشته باشد و طرفین در مورد شرایط و آثار آن بین خود توافق می کنند عقد نامعین نامیده می شود. از آن جا که هر توافقی محصول دو اراده است مورد احترام قانون می باشند. مثلاً در مورد ساخت یک ساختمان قرارداد بین کارفرما و مهندس ناظر عقد و توافقی است که نام خاصی در قانون ندارد ولی معتبر است. در حقوق به دلیل اهمیت اراده و اختیار انسان، اصل بر آزادی در انعقاد قرارداد است. مطابق ماده ۱۰ قانونی مدنی: "قراردادهای خصوصی نسبت به کسانی که آن را منعقد نموده اند در صورتی که مخالف صریح قانون نباشد الزام آور است".

۳) **عقد لازم:** مطابق ماده ۱۸۵ ق.م.:" عقد لازم آن است که هیچ یک از طرفین معامله حق فسخ آن را نداشته باشد مگر در موارد معینه". بنابراین عقد لازم عقدی است که هیچ یک از طرفین نمی توانند آن را بر هم بزنند؛ باید به آن پای بند باشند و برای آن ها لازم الاجراست. به هم زدن عقد لازم فقط از دو طریقی ممکن است که قانون پیش بینی کرده است: یعنی اقاله و فسخ.

اقاله: توافق دو طرف عقد لازم برای بر هم زدن همان عقد را اقاله می گویند.

فسخ: برهم زدن یک طرفه معامله به حکم قانون است که آن را "خیار" گویند.

۴) **عقد جائز:** به موجب ماده ۱۸۶ ق.م.:"عقد جائز آن است که هر یک از طرفین بتواند هر وقتی بخواهد فسخ کند." به عنوان مثال عقد وکالت که به موجب آن یکی از طرفین طرف دیگر را برای انجام امری نایب و وکیل خود می نماید یک عقد جائز است و هر یک از وکیل و موکل قبل از اتمام کار می تواند قرارداد وکالت را فسخ کرده و به آن پایان دهد.